

Else Hviids prædiken 15. søndag efter trinitatis

Taler

Else Hviid
Sognepræst

Dato

25. september 2022

Sted

Kastelkirken
[radiotransmitteret på P1]

Omstændigheder

Understregninger er talers egne, red.

Apg. 8,26-39, Lk. 10,38-42

756 Nu gløder øst i morgenskær
400 Så vældigt det mødte os først i vor dåb
165 Et fornødent er; det ene

717 I går var hveden moden
Alt: 439 O du Guds lam v. 1
Eft. Alt. 728 Du gav mig o Herre, v. 4
8 Om alle min lemmer

1 Hjertet og deroppe

Brorson, den gamle pietist. Hvad laver han dog her i vores gudstjeneste med sin verdensforsagende himmellængsel?

Vi har lige sunget han salme *Et fornøden er; det ene på* Freylinghausens festlige melodi. Men salmens himmellængsel - den kan ingen da forbinde sig med.

Sådan har vi i hvert fald sagt i mange år.

Jeg er ikke længere så sikker.

Der er kun ét der er nødvendigt, og det er at lære Gud at kende. Og vil du dette ene, digter Brorson, så skal ikke lede i denne verden, så skal du lede deroppe, hvor "Guddom og manddom forenet sig finde".

Guddom og manddom, himmelsk og jordisk, forenet i Jesus.

Den forening længes digteren efter at være en del af. Jesus findes der, “fuldkommenheds fylde er inde” der. Han længes så inderligt, at det gør ondt. “Lad dig finde i mit hjerte” beder han, “overgiv dig dog til mig”

Brorson gav selv sin salme overskriften: Om fornægtelsen af sig selv og verden. Så er det i hvert fald sagt klart og tydeligt og helt i overensstemmelse med pietismens verdensforsagende tugt og fromhedsdyrkelse. “Lad hvad jordisk er tilbage”, sang vi.

Digteren længes - med Maria - langt ind i hjerterødderne efter at blive forenet med denne eneste ene, Jesus. Som Maria vil også han smage Frelserens sødhed. Billedsproget er erotisk, og hjerte rimer i den grad på smerte. Digteren længes og han er parat til at rende lige indtil søde Jesus overgiver sig til ham.

Jeg er ikke selv pietist, og Brorsons billedsprog ligger ret langt fra det, jeg selv bruger. Men spørgsmålet er, om pietismens længsel efter at blive et med noget andet og større, alligevel ikke er noget det moderne mennesker kan forbinde sig med. Det tror jeg.

Og derfor forlader vi Brorson, og hjertets længsel efter det andet deroppe, og tager en tur til stranden med det moderne menneskes længsel efter det andet derude.

2 Stranden og derude

Mange mennesker leder efter mening og fylde, efter tro. Det ved jeg, jeg møder nogle af dem. Samtidig er mange så pressede af arbejde og karriere, af en konstant og opmærksomhedskrævende larm fra de digitale medier - at tanken om at vende det hele ryggen, søge roen og stilheden forekommer indlysende rigtig og fornuftig.

Mange vælger at gå derud, i naturen for at opsøge og møde dette andet der både kan give fylde og ro. Og antropologen Cecilie Rubow er gået med, og hun har i sin bog: “Indendørsmenneskets natur” beskrevet hvad hun så og hørte.

Rubow har i mange år haft det folkekirkelige felt som sit speciale. Hun har interesseret sig for hvordan vi taler om og forstår, hvordan vi tror eller ikke tror på dette andet, som i det religiøse felt også kaldes transcendens. Transcendere, lat.

for at overskride. Trancendens er i teologisk forstand et udtryk for det der ligger udenfor den almindelige, immanente verden. Det der transcenderer/overskrider det kendte og almindelige, det som findes indenfor tiden, er Gud i sin evighed. Siger teologerne.

Men det har jo vist sig at vi, teologerne, ikke taler om dette evige på samme måde. Og hun oplever, at at vi præster generelt er uvillige til at tale om transcenderserfaringer. Det har hun ret i. Og prøver vi alligevel, så synes hun vi maler med den lidt for brede pensel, hvis vi siger, at en erfaring af kærlighed, kan være en erfaring af Gud. Eller hvis vi f.eks. siger, at når “vi handler ud af kærlighed, gør vi i ordets dybe og metafysiske forstand Guds vilje.”

Det har hun ikke meget tilovers for, antropologen. Så hun går et andet sted hen med sin interesse for transcendens. Hun går ud i naturen.

Den natur som i disse år er genstand for en enorm politisk og kulturel interesse. I takt med de økologiske kriser, klimaforandringer og nedgangen i biodiversitet, er søgningen og interessen for naturen steget.

Rubow går ud i naturen for at møde nogle af dem der færdes derude, og hun opsøger strandmenneskene, dem der foretrækker stranden og allerhelst vinterstranden.

Hun lytter interesseret, når de fortæller at de i naturen kan opleve, “at noget er større end en selv”, “at man glemmer tid og sted”, “at man kommer tæt på noget helligt”, og at naturen kan give “nærmest religiøse” eller “næsten magiske” oplevelser.

Det er transcenderserfaringer, hun hører strandmenneskene beskrive, og hun hæfter sig ved, at de både taler om en *overskridelse ind i et andet rum*, men også om hvordan de på stranden finder en *sammenhæng*, som de ikke finder andre steder.

Og det får hende til at revidere transcendersbegrebet: overskridelsen handler ikke kun om en forskel, men også om en forbindelse. “Andetventheden” og “denneverdenheden”, som hun kalder det, står side om side.

Det mener jeg, hun har ret i.

Jeg mener også, at det netop er det, der er på færde her i fortællingen om Jesu besøg hos Martha og Maria i Betania.

“Andetvendtheden” står side om side med “denneverdenheden”.

3 Ud i verden

Traditionen, som først og fremmest er mændenes tolkning af Jesu fortællinger, har fremhævet den lyttende Maria og irttesat den geskæftige Martha. Siden gjorde den de to kvinder til henholdsvis det kontemplative og det diakonale ideal.

Men hvordan har kvinderne selv på Jesu tid hørt ordene, spørger salmedigteren Lisbeth Smedegaard Andersen i sin nye bog "Bibelens Kvinder". De kvinder som dengang ganske enkelt forventedes at stå ved ildstedet og forberede maden, mens mændene førte de interessante samtaler med gæsterne.

Måske har Martha ikke selv hørt Jesu ord som en irttesættelse men som en frisættelse, en sprække i en grå hverdag fyldt med huslige pligter, en sprække hvor Guds lys nu skinnede ind. En frihed til selv at vurdere, hvad der er det ene fornødne.

Vi ved ikke, hvad hun svarer Jesus. Om hun overhovedet siger noget. Måske tager hun forklædet af og sætter sig ned og lytter.

Måske tager hun forklædet af og går, går ud af sit hus og ud i den verden, hvor mennesker lever.

Måske gør hun begge dele.

4 Ind i gudstjenesten og ud

Jeg vil gerne tro, Martha gør begge dele. At hun både lytter og går derud. At "Andetvendtheden" og "denneverdenheden" står side om side.

At hun vender sig til Jesus, lytter og i hans ord møder det andet. At det fylder hende, bevæger hende og kalder noget frem i hende, så hun rejser sig og går ud mellem mennesker i denne verden. Hvor mening findes.

Ligesom den etiopiske hofmand. Han bliver ikke siddende med næsen i bibelen, eller stående ved dåbsvandet. Han står op af vandet og fortsætter sin rejse. Endda med glæde.

Han findes ikke deroppe, ham der forener guddom og manddom, han findes hernede. Foreningen med ham findes ikke, kære Brorson, som en verdensfornægtende himmellængsel. Meningen og fylden findes heller ikke,

kære naturmenneske, som en verdenfornægtende længsel uden himmel. Den findes i denne verden.

Jeg har egentlig stor sympati for pietismen, som den nødvendige reaktion den var på den forudgående periodes ortodoksi. Også med den nypietisme, som jeg tror bevægelsen ud i naturen godt kan kaldes. Den er også en nødvendig protest, nu mod en åndløs og grådig tids udnyttelse af verdens resurser på bekostning af en samlet menneskehed.

Jeg er selv et indendørsmenneske, som med alderen har fået en større følsomhed overfor naturen. Jeg oplever freden inden i mig, når den sænker sig derude en sommeraften, min sjæl kaster los, mens jeg lytter bølger, mit sind åbner sig, mens jeg tæller stjerner. Der er øjeblikke af stor skønhed og ro. Og ikke mindst taknemmelighed.

Man nænner aldrig rigtigt at gå ind, men det gør man jo på et tidspunkt. Går til ro for at det kan bliver helt almindelig morgen igen.

Og hvad jeg skal der, ved jeg ikke fra min sommeraften, men fra det jeg hører her i gudstjenesten.

Her vender vi os mod det andet, for at høre hvad vi skal i denne verden. At ét er nødvendigt, at være helt nærværende, hvor Jesus er tilstede. Det er i denne verden, hos de fattige og syge, hos de sørgende og dødende, hos dem der er ved at drukne og dem der med deres grådighed drukner mennesker, hos magtens folk og hos de afmægtige.

Amen.

Kilde

Manuskript modtaget fra taler

Kildetype

Digitalt manuskript

Tags

15. søndag efter trinitatis, Anden tekstrække, Prædiken, Prædikener fra 2000-tallet

URI

<https://www.dansketaler.dk/tale/else-hviids-praediken-15-sondag-efter-trinitatis>